

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
1/2 an 12 cor. 1/4 an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:

odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Colecte pentru biserici.

În anul trecut cineva scria în „Unirea” contra modului de a să face colectă pentru biserici. Nu-i plăcea acelui confrate, că umblă la cerșit fiii bisericilor lipsite și prin aceasta — adaugea — incomodează pe preoți, cerându-le însoțitori, de ale mâncării și având apoi preoții să sumeze. Recomanda acel confrate, ca să se facă colectele cu ajutorul cerculelor konzistoriale și să pare, că însași „Unirea” a fost de părerea aceasta, cel puțin așa se vede din cuvintele, cu cari însoțește comunicarea rezultatului pentru biserică din Pătrângenii (Iunie 1912).

Eu unul n'am fost mulțumit cu discuția purtată contra colectelor făcute din sat în sat. Colectele acestea au dat și dau rezultate frumoase și ar trebui numai să se încredințeze cu acest lucru bărbați cinștiți și treji. Colectele făcute în urma poruncii mai marilor prin cerculare nu pot să mă mulțumească, și mai cu seamă nu pot să mulțumească pe cei lipsiți. Voiu lăsa să vorbească cifrele. După șematismul din urmă am avut în arhidieceză:

Districte protopopești	—	32.
Parohi	— — —	704.
Filii	— — —	675.

Dacă luăm circulariul konz. VIII—1912, în care să comunică rezultatul colectei făcute în favorul bisericii din Pătrângenii, constatăm, că avem *numai* 26 districte protopopești și 101 parohii, în cari s'au adunat 648 c. 65 fil. — Poate fi mulțumitor acest rezultat? Unde sunt celelalte districte protopopești, unde sunt parohiile și filiile?

Ar crede cineva, că după ce s'a publicat rezultatul colectei pentru biserică din *Pătrângenii*, își vor fi tras pe seamă și protopopii și preoții, cari la colecta aceea s'au

distins cu absența și vor fi dovedit zel indoit la colecta pentru biserică din Pata, orânduită cu același cercular, cu care ni-se face cunoscut rezultatul colectei pentru Pătrângenii.

— În acest cercular să zice: „Deci fiecare preot să publice aceasta (deschiderea colectei pentru biserică din Pata) în biserică parohială într'o Duminecă, ori sârbătoare, după care să urmeze colecta. Rezultatul colectei să-l trimită fiecare preot direct la adm. centrală capitulară în Blaj avizând despre aceasta pe oficiul protopopesc al său. — Protopopii să înainteze la acest Ordinariat rapoartele despre colecte din parohiile districtului său până la 1 Octomvrie 1912”. — După poruncă lămurită ar trebui să urmeze împlinire acurată a acestui ordin. Dar nu-i așa! — La colecta pentru biserică din Pata au luat parte 17 districte protopopești cu 60 parohii și s'au adunat 521 c. 88 fil. Sunt așadar districte protopopești, cari să vede, că nici n'au știut de cercularul VIII—1912 (Blaj, Almaș, Cichindeal, Dârgea etc.)

Sunt alte districte, din cari numai câte-o parohie au răspuns. Așa dela Făgărașul cu 54 parohii a răspuns numai Ohaba, lăsându-ne nedumeriți, că oare unde sunt Tohanul, Șinca, Vadul, Șercaia, Vaidarecea, Făgărașul și alte parohii din vicariat, pline de bănci, de intelectuali, de oameni bogați și conduse de preoți vrednici. — Aș vrea să știu, ce vor fi raportat protopopii, cari n'au făcut nici ei însiși colectă? Ce măsuri au luat superiorii în urma acestor fel de rapoarte?

Ceva interesant din circulariul IX—1913, în care e publicată colecta pentru Pata! În acest cercular e și cronica personală a arhidiecezei pe pătrarul I. din 1913 și găsim acolo, că *patru* preoți au fost numiți protopopi (titlul nu im-

poartă ci oficiul!) și din acestia numai unul (varviz) figurează între colectanți, cu toate că toți patru au fost în vremea colectei în aceleași parohii, în cari să află și azi! Oare ce scuză ar putea aduce acei preoți distinși, cari acum sunt puși să vegheze asupra altora, ca să împlinească poruncile mai marilor?! — Să nu fie cu supărare, dar e iertat să întrebăm!

Din celea expuse, se vede, că colectele rânduite prin cercularele konzistoriale nu dau rezultatul dorit. Ar trebui să fie mai constiențioși preoții și protopopii noștri și ar trebui să dea mai multă ascultare poruncilor superiorilor, ca să putem ajunge la rezultatul dorit. Văzând nepăsarea, ce stăpânește pe cei mai mulți, trebuie să recunoaștem, că colectele celea mai frumoase sunt celea făcute de credințioși deadreptul.

Octavian Popa.

Dinasticismul lui Kossuth Ferencz iese la iveală dintr'un articol, pe care l-a publicat în nrul de Duminecă al ziarului „Budapest”. Iată ce scrie acolo între altele: „Nimeni nu putea crede, că în o clipă, când faptele dovedeau unde duce acest sistem imoral (atât pe terenul civil și militar) *regele* ar mai putea fi înduplecat, să dea curs liber aceluiași sistem, ca să aplice și pentru mai departe la lovituri de săcure la rădăcina monarhiei constătătoare din două state.

Cum se vor sfârși toate aceste? În Ungaria principiul *republican* era privit mai înainte ca un non-sens, acum începe a cuprinde teren tot mai larg, cu toate că nu se poate aclimatiza cu tot ce e maghiar; azi deja tribunalele *ashită* pe organizatorul partidului *republican* pentru ofenzele de leză majestate aduse regelui.”

E destul de clar scris din partea unui konzilier aulic intim al Majestății Sale! ori nu?

Impotriva proiectelor de cvicvenale. Proiectul privitor la cvicvenalele preoților prezentat de ministrul Iancovich, a produs pretotidenea cea mai deseversită re-

voaltă. Preoții noștri se pregătesc să protesteze împotriva acestei nedreptăți, care în felul cum e alcătuită constituie o adevărată primejdie pentru noi! D. Protopop al Reghinului a adresat preoților din tract următorul Convocător: Onorate frate în Hristos! În fața proiectului de lege monstru, referitor la cvincvenalele preoțești publicat în „Unirea” Nr. 53—1913, am socotit cu cale să chem un sinod extraordinar pe Joi, 12 Iunie n., 10 a. m., aici în Reghin și Te invit să iai parte. Reghin, la 5 Iunie 1913.

frate în Hristos
Ariton C. Popa, protopop.

Alianța care se impune. Sub acest titlu sugestiv „Seara” din București publică un remarcabil articol, din care reținem pasajul final:

„S'a zis de atâtea-ori că România se împarte în două țări: cea oficială și cea țărănească și muncitoare. Ei bine, se impune, înainte de toate, alianța României oficiale cu cealaltă. Să dăm țărănimii o sumă de „compenzații”; s'o exploatăm mai puțin, s'o îngrijim mai bine din punctul de vedere sanitar și cultural: dar mai ales s'o desrobim: să-i luăm jandarmii din spinare, să-i dăm dreptul de vot și toate libertățile în cari ne lăfăim noi orășeni și să-i lăsăm toată atitudinea de a deveni stăpână pe pământ, colectiv sau individual, cum o vrea dânsa.

Atunci — dar numai atunci — vom avea înrânsa o aliată. Se va putea atunci înregistra ca o noutate, că țărănimia din România a trecut la românism.

Și abia atunci vom putea să ne întrebăm care-i cea mai bună alianță externă pentru noi. Așa cum stăm astăzi, dacă ne-am alia numai cu Muntenegrul, — e bine; și Muntenegrul ne-ar exploata, trăgând toate foloasele și lăsându-ne numai ponoasele, pentru-că nouă ne lipsește sprijinul intern.”

Statua lui M. Cogălniceanu a fost desvălită, cu mari solemnități la Piatra-Neamț. Este cel mai potrivit act de grațitudine dezvălirea acestei statui chiar în județul Neamț, căci Cogălniceanu i-a desrobii pe locuitorii de acolo, pe țărani, cari gemeau înainte de asta cu cincizeci de ani sub îndoitul jug al boerilor băstinași și al călugărilor greci, dela așa numitul sf. munte Athos.

A asistat un public imens, ministrii, senatori, deputați, delegații secțiilor Ligei culturale, public din toate straturile sociale.

Oaspeții au fost întâmpinați la gară, apoi au fost conduși în oraș, cu steaguri și muzică militară. Mitropolitul Pimen a oficiat un „Te deum” în piața unde-i așezată statuia împodobită cu mulțimea de cununii a țărănilor din împrejurime. M. S. Regele Carol a trimis de asemenea o cunună de flori naturale cu inscripția: „Amintire recunoștoare.”

După serviciul divin, s'a descoperit pânza ce acoperia statuia lui Cogălniceanu, între aplauzele frenetice ale publicului. Muzica militară cânta pentru rugăciune, corul liceului din Piatra Neamț de asemeni. Urmează cuvântările rostite de notabilități, între cari ministrul Badarău, delegații Ligei, ai Universităților și ai reuniunilor culturale, ai studențimei, învățătorimei și țărănimiei, după terminarea cărora țărani izbucnesc în urale, încingându-se într'o mare horă în jurul statuei. A urmat apoi defilarea trupei veteranilor cu steagurile, liceele, școlile normale și primare etc.

Episcopul Miklóssy. Noul și cel dintâiu episcop al diecezei de Hajdudorogh, Miklóssy István a declarat unui ziarist, că e condus de cele mai pacifice intenții și își va da toată silința, ca să împace pe cei nemulțumiți. În scopul acesta va conferi în-

curând cu episcopii români uniți spre a se informa asupra situației și cauzele nemulțumirii românilor. Episcopul crede, că în privința aceasta să poate ajunge la o înțelegere fără mari greutăți. Cuvintele episcopului sunt viu comentate în pressă.

Tisza incredințat cu formarea noului cabinet.

Partidele opoziționale maghiare sunt consternate de împrejurarea, că Măjestatea Sa a incredințat pe contele Stefan Tisza cu formarea noului cabinet. Deși a fost de prevăzut, că fostul șef al guvernului Lukács va recomanda Măjestății Sale pe Tisza Măndele-fer, totuși se credea, că în vederea stărilor grave politice se va forma un cabinet de trecere până la toamnă. Combinațiile aceste au fost sprijinite mai ales de situația desolată parlamentară, unde începuse a se proclama ca factor de ordine forța brachială, cece a determinat opoziția ca să nu mai ia parte la desbatere. Unele foi sunt informate că Măjestatea Sa a fost neplăcut atins de sentința tribunalului din Budapesta și pentru a da satisfacția cuvenită guvernului abdicat, a incredințat pe Tisza ca să continue acolo unde a lăsat Lukács.

Foile din Viena comunică însă, că Măjestatea Sa prin numirea lui Tisza a atras atenția partidele opoziționale, că nu e dispus a admite revizuirea legilor votate până aci, nici a se târgui pe tema concesiunilor naționale maghiare, cum opoziționalii își închipuiau înainte. Criza gravă internă e încă departe de o soluție liniștitoare, căci numirea lui Tisza e ulei pe foc și opoziționalii se pregătesc la lupta cea mai inversu-

FOIȚA.

Marele peregrinaj la Sfânta Mănăstire din Prislop.

— Insemnări cu creionul... —
— Icoane și amintiri. —

Acum, când sunt deja acasă după acel lung și greu, dar mângăitor peregrinaj, icoane și momente sfinte bat la ușa sufletului meu, din aripioarele lor albe și caste. Imi cade acum așa de bine, să mă port cu gândul înapoi, spre acelea mărețe zile de sărbătoare, ca și cari nu ni s'a dat prilej să mai vedem. Simt în suflet acea dulce, mângăere evlavioasă, pe care numai acela o poate gusta cu adevărat, care a luat parte sub toate raporturile la marele peregrinaj spre sfânta Mănăstire din Prislop.

Am trăit acolo momente sublime, cari au lăsat în sufletu-mi amintiri neșterse, clipe de-o nespusă înălțare și duioșie sufletească, cari imi vor întări de azi încolo tot mai mult convingerea mea în nobleța și în voia și puterea de-a trăi a unui prigonit, dar falnic popor din Ardeal. Ne spun acelea momente cu limba lor grăitoare, că-i zace la suflet poporului mângăitoarea sa Biserică, ce în actualele vremuri viforoase ni-e ultima nădejde, ultima scăpare — și pe care, mâni

barbare și sacrilege vreau să ni-o pustiască, crezând, că astfel vor putea să nimicească un falnic popor, cu un trecut glorios și cu un viitor și mai glorios. Dar vom ști noi să ne croim acea deamnă soarte, la care ne-a destinat Dumnezeu nostru, Dumnezeu vecinicii dreptăți!... Și că mare-i stima și venerațiunea, de care se bucură înțelepții noștri Arhieri, cari vor avea totdeauna cu drag în suflet, nădejdea, aspirațiunile și soarta unui obidit, dar conștiință popor — poporul românesc! Și cu un popor, care își știe apreția pe conducătorii săi, cu un popor plin cu adevărate sentimente religioase — și care are în sine glasul conștiinței despre marea sa valoare și chemare, cu drept cuvânt putem privi cu mândrie spre un falnic viitor — destinul popoarelor de origine latină!...

* * *

Preoții noștri! Ce cuvânt sublim și sfânt! Câtă nădejde și câtă glorie nu se leagă de numele vostru! Aveți un trecut așa de frumos, cu atâte fapte frumos grăitoare, pe cari voi le-ați simbolizat cu eterna cunună a adâncii dragoste de neam și biserică — cari v'au cerut întotdeauna munca și jertfa voastră! Voi, și numai voi, sunteți nădejdea aceluși umil și cu puțină carte — țaran dela țară, care în arșița soarelui de vară culege belșugul holdelor, ca străinul să vă lase pe drumuri... O, preoți eu mă închin înaintea voastră, căci:

Putea-va să spună cuvântul și graiul Mărirea preoților harnici 'n-ogor?
E atât de sublimă și sfântă chemarea Ce-o poartă 'n vieață pe umerii lor!

O, preoți nădejdea visărilor noastre Norocul de aur al unui popor...
Purtați cu sfințenie sublima-vă haină Și-al neamului nostru prea scump viitor!

...Și ea două icoane patriarhale, cu figura Lor profetică, mi-apar în pervazul sufletului meu PP. SS. Episcopi Vasile — arhiereul cu suflet și gură de aur al Bisericilor noastre — și Valeriu, arhiereul cu zel și jertfă, pornită din o sublimă însuflețire, pentru durerile Bisericii sale. Și cum îi văd înaintea mea cu întregă măreția Lor, cuprins de-o tainică evlavie, înaintea Lor, mă închin cu sufletul... Înțelegând pe-o clipă uriașa povară ce-o poartă pe umerii Lor...!

* * *

În jurul Sfintei Mănăstiri din Prislop mii de peregrini țărani și inteligenți se astâng în jurul Sfinților Lor cu evlavie și sărută cucernic marginile hainelor și a reverențelor Prea Sfinților. Se călcău om pe om, ca să-I vadă numai, să-Le sărute marginea hainelor. Atâta dragoste, atâta stimă și credință încă nu am mai văzut. Când două femei observară, că P. S. Episcop Valeriu se apropie — când să intrăm în Alba-Iulia

nată împotriva noului guvern. Organul socialiştilor din Budapesta „Népszava” amenință cu revoluție, iar șefii diferitelor fracțiuni consideră numirea lui Tisza ca o provocare a sentimentului public unguresc. E curios glasul răsleț al vecinic guvernamentalului „Budapesti Hirlap”, care consacră vre-o patru rânduri și atitudinii românilor față de noul guvern și accentuiază, în treacăt, bunăvoința primului ministru față de români și atitudinea lui cavalerescă la rezolvirea chestiei naționalităților.

Noul guvern s'a alcătuit în următorul mod:

Prezident: Tisza.

Ad latus: Baronul Burián.

Interne: Sándor Iános.

Agricultură: Baronul Ghilány Imre.

Comerț: Beöthy L.

Honvezime: Hazai S.

Finanțe: Teleszky.

Iuștiție: Balogh.

Instrucție și culte: Iankovich.

Ministru croat: vacant.

Noul cabinet, probabil, că va depune jurământul încă azi, Marți, înaintea Majestății Sale, iar Joi se va prezenta celor două Camere.

Opoziția e foarte îndârjită, declarând, că va susține lupta și față de Tisza, care a declarat, că vine cu cele mai pașnice intenții în fruntea guvernului și că nu va recurge la mijloace coercitive decât în clipa, când se va convinge, că aceste sunt absolut necesare.

Corespondințe.

Cvinqvenalele preoților.

Proetul lui Iankovich. — Scăderile acestui proiect. — Împărțirea în două a parohiilor. — Cauza bienaliștilor e cauza comună a preoțimei. — Nu „congres bienalist” ci „congres preoțesc”. — Sinoade protopopești extraordinare. — Legea în cameră și în casa magnaților. — Sinod archidiecezan. —

Legea ministrului Iankovich privitor la cvinqvenalele preoților e plină de scăderi și toate scăderile sunt exclusiv în detrimentul nostru: al bieților preoți valachi. Al bieților preoți valachi cu parohiile lor sărace, cari în sărăcia lor, sunt oglinda sărăciei neamului românesc!

Numai valachii au preoți „nevalidați” — prin cari s'au format parohiile „fără drept de întregire la 1600 cor.” — numai valachii au cele mai multe parohii cu mai puțin de 300 suflete! Dacă vor avea și alte astfel de parohii, o, atunci „est modus in rebus” — pentru valachi înse la asta se vor recere: „împrejurări speciale”. Cine n'o înțelege asta și — cine nu o știe? O, dureroasele experiențe ale trecutului ne-au învățat îndeajuns...!

*

Scăderea principală a legii e înse împărțirea în două a parohiilor noastre. — Această împărțire s'a făcut mai întâi prin legea din 1898, apoi prin legea din 1909. Acuma înse mulți sperau, că doar se vor îndrepta lucrurile înspre bine, au fost înse deșarte speranțele. Și de aci încolo vor fi două clase de preoți, a sistematicilor și bienaliștilor — și două clase de parohii: cu și fără 1600 coroane întregire. Măcar că de

câte ori — și prin câte memorande s'a arătat, că preoții „bienaliști” împlinesc aceeași misiune ca și preoții sistematici, întocmai cum aceeași misiune o împlinesc notarii comunali și cercuții, cei cu câte 3—6 clase și cei cu 8 clase. De câte-ori s'a arătat, că „bienalismul” a fost rezultat al vitregelor împrejurări ale timpului, că bienaliștii au făcut și fac servicii reale bisericii și statului — egale cu a preoților sistematici! De câte-ori — și totul înzădar!

*

Cauza bienaliștilor pe nedreptul se chiamă cauză a „bienaliștilor”. Nu, e cauza preoțimei întregi, căci întreaga preoțimea pe dreptul s'a simțit umilită prin legea de congruă și se simte umilită și acum, prin legea cea nouă a cvinqvenalelor. Pe dreptul, pentru-că suntem cu toți frați în Christos, împreună slujitorii ai aceluiaș sfânt altar și împreună suferitori ai mizeriilor vieții. Deaceea să cade ca împreună cu ei să luptăm pentru încetarea nedreptăților, pentru schimbarea înspre bine a lucrurilor, Această luptă am purtat-o împreună cu ei. Am purtat-o atunci, când am întărit cu ale noastre subserieri „memorandele” lor. Acele memorande, cari arhierii le-au dus la destinația lor — și la cari vor roade și acum șoarecii prin ministerul de culte.

*

Loznica zilei de azi e: marele congres bienalist! Aceasta s'a cerut și se cere mereu și azi. O cer deciziile sinoadelor protopopești și delegațiunile acelor sinoade, cari se prezintă în fața ilustrului nostru arhieriu! Am cerut-o și noi „sistematicii” — cari am subscris memorandele bienaliștilor, cu toate-că mulți dintre noi am fost contrari din principiu ai felului cum s'au făcut acele memorande. Am fost și suntem contrari, pentru-că nu putem admite „congresul bie-

— inghenunchiară cucernic, împreunându-și mâinile în semn de rugăciune. Alte femei își aduceau băeții și le atingeau mânuțele, fruntea și ochii, cu marginea hainei de purpură. Și alte multe, buchete de flori, pe cari le primise în drumul său Prea Sfințitul Episcop — și alte multe momente mișcătoare până la lacrimi, pe cari un ochiu fie el ori cât de observator, totuș nu le poate vedea pe toate..

* * *

În tot drumul nostru, mulțime de popor ne însoțea, ca un convoiu mare și impunător. La intrare în Alba-Iulia și Orăștie erau câteva mii de persoane adunate. Mai adauge apoi și pe acel popor din satele prin cari sau treceam sau le atingeam, — care la glasul magic al neobositului Episcop Valeriu, venea lăsând satele pustii! Ce mare a fost credința și iubirea aceluia popor — că glas nu este s'o spună cu adevărat! Și venea cu noi poporul cântând cu toții cântări de bucurie și preamărire, Împărătesei, Maicei noastre!

Tot drumul nostru, a fost un adevărat drum de triumf — pe care, par'că și acum îl văd cum se înșiră înainte și în urma mea ca un fluviu uriaș... Dealungul drumurilor ramuri și crengi de salcâmi înfloriți și de stejari se înșiriau frumos, dând și ele tributul lor de venerațiune Maicei noastre, care se va ruga în totdeauna pentru un

neam asuprit... pentru îndureratul nostru popor...

Nu-mi voi putea uita nici odată de multe arcuri triumfale, din țesături cu motive românești — și mai ales de cel din Coșlar, Orăștie — iluminat cu foc bengalic, căci sosiserăm seara — Hațeg, unde bubuituri de treascuri ca în alte multe locuri anunțau intrarea Vergurei Maria și sosirea unui fost și bun păstor al vicariatului. Simțeam în suflet momente, cari mi-au lăsat amintiri neșterse — și pe cari azi, dupăce toate trecură ca un gând, cerc să le reconstruiesc în toată splendoarea lor, așa cum au fost odată!

Iar clopotele dela bisericuțele satelor, răsuna cu glasul lor sonor, metalic, ca un cântec eroic, peste zări, văi, și șesuri —: glas de biruință...

Glas de biruință!...

* * *

Cum am plecat din Blaj — ploaia ne-a petrecut într-una, învăluindu-ne în mantaua ei apoasă și deasă. Din când în când doar dacă să mai oprea. Arar nu ploua și după amiază. Soarele l-am văzut o singură dată, când am ieșit din Orăștie, încolo negură, nori, ploaie și tină, cât a fost drumul de lung...

Dar noi aproape nu le simțeam, căci aveam în mijlocul nostru pe Maica Mângâerilor — și pe neobositul Arhieriu Valeriu, care în tot decursul drumului nu a arătat nici cea mai mică oboseală, ci ținea cu noi

pas de multeori prin ploaie torențială și prin o tină colosală, cum a fost cea din Silvaș și cea dinspre Hațeg.

O dieceză, care are un așa zelos, harnic și plin de însuflețire păstor, care toate datorințele Sale le împlinește cu o conștiințiozitate exemplară; și care pentru binele și prosperarea bisericii sale aduce celea mai mari jertfe, — poate fi mângăiată și sigură, că „porțile iadului nu o vor învinge pe ea”, căci are temelie tare și puternică, condiția existenței și a trăinicieii!

Domnul Dumnezeu nostru să ni-l păzească — „drept îndreptând cuvântul adevărului!”...

Ne ținem de-o plăcută datorință, când aducem sincerile noastre mulțumite ospitalilor preoți, cari în drumul nostru ne-au primit cu dragoste și ne-au ospătat cu mâna largă. Din șirul multor preoți remarc pe părințele din Coșlar și Tuștea, cari ne-au primit cu adevărată dragoste — și unde ne-am simțit așa de bine și unde am fost văzuți așa de bucuroși. Martor îmi este taica prota G. Muntean din Banat-Comloș, care — a atins recodul de-a nu-și pune piciorul în trăsura până la mănăstirea din Prislop, ci a stat alături cu noi clericii și prin tină și prin ploaie. De ar urma toți preoții noștri cătuși de cât pe taica proto Muntean, sunt sigur, că toți preoții noștri și-ăr împlini ale lor datorințe, cu multă dragoste și voe. Cinste se cuvine unui preot ca protopopul Banat-

nalist". Nu putem admite adevărul împărțirea în două clase a preoților — și din partea noastră! Nu e destul că guvernul împarte preoțimea, noi, prin „congresul bienalist” să dăm sancțiune acelei împărțiri arbitrare? De aceea eu cred că nu de „congres bienalist” este lipsă, ci de un „congres preoțesc” — care va dovedi că preoțimea noastră este una în simțăminte, una în aspirațiuni — și că nedreptatea ce se face prin legea cvincvenalelor nu e nedreptate făcută unei părți a preoțimii ci o umiliere a preoțimii întregi”. Cauza bienaliștilor e adevărul cauza comună a noastră a preoților lor, pentru-că, să ținem bine seama, bienaliștii vor trece, dar efectele legilor excepționale față de bienaliști vor rămâne, cine știe pe câtă vreme! Iată de ce zic eu: să se schimbă loznica, să cerem cu toții convocarea marelui „congres preoțesc!”

(Va urma)

— s. p. —

Pagini științifice.

Mănăstirea Prislopului.

Toate sfaturile și îndemmurile însă au rămas fără rezultat. Egumenul Varlaam și călugării Efrem, Nichita și popa Lazar din Silivaș, ieromonahii Teodosie și Carpie (la Bunea Paisie) dela Plosca s'au lăsat seduși de un călugăr cu numele Inocenție, mai înainte unit și misionar împreună cu Grigorie Maior, și de un alt impostor cu numele „Miska” care se numia și protopop neunit în Deva, au trecut cu toții la neunire. Văzând aceasta episcopul, în 12 April 1762 a cerut dela baronul Dietrich, membru în comisiunea aulică transilvană, să ia măsuri ca Varlaam și Inocenție să fie duși sub clausură la Blaj, iar ceilalți să fie izgoniți din mănăstire. Generalul Bucow, președintele comisiunii, însă nu se mulțumi cu atâta, ci dispuse ca averea mănăstirilor să se predeie episcopului Aron spre scopul deschiderii unei școli în Hațeg, iar oficialilor comitatensi le dădu ordin în 5 Iunie 1762, să distrugă ambele mănăstiri. În urma acestui ordin o parte din odăoarele, cărțile și icoanele mănăstirii Prislop au fost duse la Blaj. Privitor la icoane observăm că, precum se vede dintr'o scrisoare a ieromonahului Nichita și a parohului Lazar din Silivașul de sus, îndreptată către episcopul Maior în anul 1775, la Blaj a fost dusă numai icoana

Maicii Domnului iar cea a S. Nicolae și celelalte într'alte locuri. Ei cereau ca amăsurat repetitelor promisiuni ale episcopului, să li se restituie icoana Maicii Preciste și în locul icoanei S. Nicolae să li se deie alta („de lu să va aduce de unde este”). Tot așa cer ca să li se restituie și Mineiul pe care Părintele Gerontie (Cotorea) îl duse la Blaj.

Episcopul în rezoluția sa de datul 31 Decembrie 1775 spune că: „două icoane adevărate a Maicii Preaciste și a sfântului Nicolae să vor găta din porunca noastră și trimite la aceea Mănăstire cât mai curând până când se va putea face acolo ceva orânduială mai desăvârșit, apoi atunci se va socoti și despre întoarcerea acestei icoane de acolo oare când strămutată”. Dar nici icoana adevărată a Maicii Domnului, nici cele două despre care este vorba în rezoluția episcopului nu s'au mai trimis la Mănăstire. Icoana Sfântului Nicolae a dispărut fără de urmă, iar cea a Maicii Domnului se află și acuma la Blaj. Acestei icoane îi atribuia mântuirea sa episcopului Petru Paul Aron, care făcând în 13 Februarie 1759 vizitație canonică în comuna Galați, lângă Poi, fu atăcat de calvini, dintre cari unul cu numele Mara voi să impuste pe episcop, care pre când acel nelegiuit încerca să-și sloboadă pușca, își îndrepta ruga sa către icoana dela Prislop și cu ajutorul Preasfintei Fecioare scăpă cu viața. Despre această icoană întăreau cu jurământ călugării acelei mănăstiri cumcă o ar fi văzut lăcrământ¹⁾. Iar după ce a fost adusă la Blaj și așezată în capela seminarului, acum bisericuța curții mitropolitane, lăcrămat, la moartea episcopului Aron, precum se adeverește prin mărturisirea multora²⁾. Dr. A. Bunea susține că această icoană ar fi fost dusă apoi la Viena și că s'ar afla și acuma în catedrala Sfântului Ștefan. Dar icoana care se află la Viena a fost dusă dela mănăstirea gr.-cat. din Pócs în anul 1697³⁾ prin urmare cea dela Prislop ori nu a fost nici când dusă la Viena, ori a fost iară adusă, nu se știe când, în- poi pentru-că se află și acuma în Blaj. A fost aflată într'o chiliuță de lângă numita biserică de către P. S. Sa Episcopul Dr. Vasile Hossu, pre când era profesor.

Dr. Iacob Radu.

Reviste.

O alianță sârbo-română. În cercurile politice se agită mult chestia unei alianțe sârbo-române. Serbia vrea cu ori-ce preț să ajungă la o înțelegere politică cu România, care ar preceda intrarea acesteia în confederațiunea balcanică respective în alianța existentă dintre Serbia și Grecia. Guvernul sârbesc a trimis la București pe consulul său general dela Salonic Balugcici, care a expus dlui Maio-

1) Dr. A. Bunea op. cit. p. 155.

2) Niller op. cit. p. 627—28.

3) Monografia acelei mănăstiri „Mária-Pócsi Nefelets”. Ungvár 1899 p. 20.

rescu intențiunile guvernului său. Dl. Maiorescu a răspuns, că primește în principiu propunerile guvernului sârbesc, dar până la terminarea conflictului balcanic nu poate intra în tratative. În Belgrad principele Ghica a avut de asemenea număroase convorbiri în privința aceasta cu d. Pasici primul ministru sârbesc.

Situația Balcanică. Agravarea conflictului sârbo-bulgar e pe cale de a provoca un nou războiu balcanic. Bulgaria a împăcat pe Greci, în favorul cărora a abzis de Salonic. Din partea aceasta e asigurată pe deplin și un conflict greco-bulgar pare astfel eschis. Cu atât mai încordate sunt însă relațiile Bulgariei cu Serbia. Sârbii au declarat că la nici un caz nu vor ceda și consideră teritoriul din dreapta râului Vardar aparținător țării lor. Presa sârbească pretinde, ca guvernul să ceară declarații hotărâte în privința aceasta dela guvernul bulgar și în cazul unui răspuns nefavorabil, să se înceapă imediat ostilitățile. La granițele Bulgariei sunt conflictele între oștiri la ordinea zilei, încât generalul Putnic, comandantul armatei sârbești, a comunicat telegrafic generalului bulgar Savov, că va da ordin trupelor sale să înainteze pe toată linia, dacă Bulgarii vor provoca noi incidente la graniță. Se zice, că ambele țări au primit muniții și ajutoare mari din afară. Rusia care s'a încercat să întrevină, dar fără succes, a declarat, că în cazul unui războiu sârbo-bulgar își rezervă libertatea acțiunii.

România și conflictul sârbo-bulgar. Foile anunță, că România a dat ordin ambasadorilor ei de pe lângă celea șase puteri ca să comunice guvernelor respective, că în cazul izbucnirii unui războiu sârbo-bulgar nu va fi neutrală, ci își va rezerva deplina libertate de acțiune. Privitor la Silistra a declarat guvernul român, că a luat toate măsurile ca acea să fie încorporată la România, cât mai curând.

Comisia mixtă (româno-bulgară) pentru a stabili zona neutrală, cu ocazia anexării Silistrei, e designată, iar alaltă-eri au trecut prin Predeal 120 vagoane cu muniții de războiu, comandate din București.

Comloșului! Și iarăș simțim o deosebită plăcere, când ne gândim la neînfricatul fruntaș Dr. V. Bontescu, adevăratul naționalist cu dragoste pentru popor și durerile noastre —, care ne-a primit cu adâncă dragoste în casa sa. Nu-l vom uita! —

Să ni-se ierte când dela acest loc, nu pot să amintesc toate locurile pe unde am fost găzduiți cu drag, — căci ca să înșir pe toate și dragostea cu care am fost primiți, ar trebui atunci să umplu multe coloane din zeci de numeri de-ai „Unirii” noastre.

Va urma.

Diverse.

Regele Carol la Constanța.

Familia regală română a sosit Sâmbătă în 7 a. l. c. la Constanța, unde a fost primită cu mare entuziasm de autorități și populație. Regele a vizitat orașul, iar la 5 d. am. a sosit la liceul Mircea cel Bătrân, unde a fost așteptat de director, profesori și tineret, cari la intrare au intonat imnul regal. Maestrea Sa a vizitat apoi toate clasele punând diferite chestiuni elevilor, apoi a vizitat muzeul liceului, laboratorul de chimie și fizică, sala de desen etc. Se zice că regele va face o excursie și în sudul Dobrogei, informându-se la fața locului, asupra unor puncte de mare însemnătate strategică și inspecționând și orașul Mangalia, care e destinat de a fi port de războiu în termenul cel mai scurt.

Revizuirea Bibliei. Într-una din ședințele conzistorului superior bisericesc al țării românești s'a tractat și chestia revizuirii Bibliei. S'a ales o comisiune în persoanele arhierilor Valerian Râmniceanu, Meletie Constanțeanu, Efganie Piteșteanu, Teofil Ploșteanu și Calistrat Bărlădeanu, însărcinați cu revizuirea. Comisia va lucra sub prezidenția mitropolitului primat. Suntem curioși, în ce chip se va face aceasta revizie?

Pentru aviațiunea română noi cei din Ardeal și Ungaria, din sărăcia noastră, am adunat o sumă destul de frumoasă pentru a sprigini și mai departe opera începută de genialul fiu al Ardealului Aurel VLAICU. Nu este o sumă chiar considerabilă, aceea despre care s'a dat seamă în Nrul din Dumineca trecută a „Românului“, dar e în orice caz o dovadă de dragoste și entuziasmul cu care a fost primit în todeauna Vlaicu la noi. Se pare însă, că în România liberă și independentă, în statul atât de bogat și închiegat naționalicește, Vlaicu nu este întimpinat cu aceeași căldură ca și la noi. Cu prilejul organizării aviațiunii militare, aeroplanul „Vlaicu“, singura invenție românească cu care țara se putea mândri, a fost preterat, dându-se întâietatea unui aparat strein, a cărui valoare e și de altcum foarte discutabilă. Iată ce scrie „Seara“ în numărul ei din urmă, în legătură cu această chestie:

„Astfel de curând s'a comandat 9 aeroplane Bristol-Coandă, a câte 36 mii lei unul, plus cheltuielile de transport care se ridică la câte 4 mii lei de fie-care aeroplan. Ce a determinat cumpărarea acestor aparate?

Patriotismul, naționalismul?

Dar, noi avem un aeroplan românesc care datează cu mult mai înainte de mixtura englezo-română Bristol-Coandă; aeroplanul Vlaicu, care este mult mai ager și mai utilizabil în operațiile militare. Guvernul a cumpărat un singur aparat Vlaicu deși nu a costat decât 27 mii lei, deși Vlaicu este primul român inventator de aeroplane, deși aparatul său este foarte utilizabil operațiilor militare.

Pentruce atunci direcția aviațiunii militare nu a mai cumpărat nici un singur aparat Vlaicu și s'a grăbit să cumpere în bloc 9 aparate Bristol-Coandă? Pentru sim-

plul motiv că dl Coandă, adoptatorul acestui tip de aeroplane este fiul dlui general Coandă, iar dl general Coandă este amic bun cu dl general Remus Boteanu.

Prin urmare și la aviațiune, ca pretutindeni: favoritism, nepotism și afaceri.“

Tinerii industriaș români din Blaj invită la petrecerea de vară ce se va ținea Luni în 16 Iunie n. a doua zi de Rusale la oarele 4 p. m. în „Grădina Veza.

Himen. Măriana Hagea și Valeriu Rusu invită cu toată onoarea la serbarea cununiei lor religioase, ce va avea loc Luni în 16 Iunie a. c.

Teatru și petrecere în Bologa. Caratoratul bisericii gr. cat. din Bologa invită la producțiunea teatrală, ce se va aranja cu concursul societății de lectură a tinerimii române din loc, Luni a doua zi de Rusale, în sala școlii gr-cat. rom. Se vor juca piesele: „Ruga dela Chisetu“ de I. Vulcan și „Nunta țiganului“ de E. Suci. Inceputul la ora 7 seara. Taxa de intrare de persoană 40 fil. de familie 1 cor, Venitul curat este destinat jum. în favorul școlii, jum. în favorul societății de lectură a tinerimii. Invitări speciale nu se fac, oaspeții de ori unde sunt înse bineveniți.

Morală nouă. „Cuvintul adevărului“ dela Prislop în nr. 6 la Rubrica pastorală, tractând cazul băiașului ce se spovedește, ajunge la rezultatul că a fura poți fără scrupul, dacă acesta ți-e izvorul de trai, numai furtul se fie iest, — dela cerșitor să nu furi odată mai mult de 99 fileri, că dacă furi o coroană e un păcat de moarte. — dela zileri 1.99 cor. că 2 cor. e păcat de moarte, — dela alt om de sine stătător poți fura până la 6 cor. — dela bogați până la 10 cor. dela adevărații bogați până la 20 cor., dela cei mai bogați, mari proprietari, boieri dela 30—100 cor. Acum tu băiașule poți fura, (dar griji se nu te încălești în deosebire de bogați) din pădurea boierului lemne în preț de 100 cor. odată, iar pe rând poți duce și până la 300 la an. — Dar ce e iertat băiașului, de ce se nu fie iertat și altuia, d. e. măcelarului, poate și el fura din turma boierului, câte un miel, oaie, vițal, ma și vacă și așa mai departe — ma pentru-ce să nu pot aplica acest principiu și la mine și să nu-mi însușesc când pot niscaiva bani din bunul bisericesc, că plata mi mică și nu pot trăi, apoi cantorul și mai ales crâșnicul de ce se nu iee și ei ca să-și ușureze traiul. Că în urmă în spovadă ne vom mântui de toate. Într'adevăr are dreptate C. A. că a vărsat nițică lumină asupra unui caz din teologia morală, cu care nu s'a mai ocupat nime. Vivant sequentes. Că Dl Isus a zis mizerii adultere: te absolv, dar să nu mai păcătuiesti.

Examenile finali dela școlile elementare populare gr-cat. române din Protopopiatul Timișorii s'au început în 28 maiu în comuna Kisgye (Chizdia) unde sunt 2 școli, de băeți și de fete, cu 1 învățător și 1 învățătoare. În 30 maiu a fost la Parța (Parác), în 3 Iunie la Belotinți (Belesháza). Făcând comparare între examenle de acum 6 ani și între cele de acum, progresul este foarte băttător la ochi. M'au înveselit mult văzând uriașa trudă, ce Dnii învățători o au pus întru dezvoltarea tinerelor mlădițe, și-mi ridea inima văzând cum știu da responsuri bune din toate obiectele prescrise, la toate

întrebările, fragezii copilași și sfoasele fetițe, cum predau la poezii și dialoguri și românește și în limba statului. Apoi cântările ce resunau de pe gurițele lor te fermecau. Cu deosebire m'au suprins cele aflate la Belotinți. Înainte cam cu 4 ani n'am aflat la examen decât 4 prunci, și nici un poporan, abia au știut silabiza și rugăciunile, — dar acum toți pruncii au fost de față în haine de serbătoare, apoi popor bărbați și femei de n'or încheput, ma și oaspeți străini. Totul mi s'a părut schimbat, da sau schimbat, că românul cuprinde folosul învățaturii dacă are preoți zeloși și învățători cari nu numai își pricep chemarea, ci și satisfac acelia. Am esaminat de tot 208 școlari, cari au se formeze generația de mâne, cu alte idei, cu alt mod de cugetare și cu un cerc mai larg de cunoștințe, și mi-am zis, nu ne lipsesc decât preoți zeloși și învățători conștientioși ca poporul român în scurtă vreme să se deștepte deplin și să-și ocupe locul ce i-se cuvine. Onoare și laudă la toți cei vrednici.

Dr. Luca.

Convocare la adunarea ordinară de primăvară a despărțământului Nagyszeben (Sibiu) aparținător „Reuniunii învățătorilor români gr-cat. din arhidieceza gr-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș“, ce se va ține la 10 oare a. m. în localul școlii gr-cat. din Hermany (Cașoț) la 17 Iunie st. n. 1913.

*

— Membrii „Reun. Inv. Rom. Selăgeni“ se convoacă la a XLIII adunare generală ordinară la Șimleul-Silvaniei, pe ziua de 12 Iulie n. (sf. ap. Petru și Pavel) 1913. Sunt invitați la aceasta adunare generală, afară de membrii ei, și frații învățători din părțile învecinate, precum și Ven. cler și inteligența română și toți sprijinitorii, binevoitorii învățământului poporal. S. Oros, preșident. D. Pop, secretar.

Ungaria jidovită. Din procesul Désy-Lukács s'a putut convinge ori-cine cât de jidovită este țara ungurească. Cităm câteva nume pentru orientarea publicului. Șeful unei secții în ministeriul de finanțe, care a cvitat câteva milioane în numele lui Lukács: Paduch József. Un alt șef de secție tot de acolo: Lazár Adolf. Directorul băncii ungare: Elek Pál. Președintele băncii: Herczog, apoi Vázsonyi Vilmos, Deutch Manó, etc. toți echt jidani, și la funcții înalte. Și apoi să nu fie ungaria fericită.

Mulțămită. Subsemnatul în numele poporului mulțumesc O. Dn. V. G. Maior pentru suma de 30 c. dată în favorul bis. dela institutul „Vulturul“. Ioan Damian în loc de pomeană pentru † Maria Dragomir a dăruit la fondul pentru zidirea bisericii 20 c. Văd. Maria Milea pentru † Ioan Milea a dăruit la acelaș fond 14 c. Suma adunată din răscumpărarea pomilor face 290 c. Sfințește Doamne pe cei ce iubesc podoaba casei Tale. Șomfalău la 4 Iunie 1913, Niculae Platon, paroh gr-cat.

Necrolog. Elena Pop n. Tero preo-teasă a reposat în Fildul de mijloc în 5 Iunie, în anul al 80-lea al vieții și al 2-lea de văduvie.

Odihnească în pace!

Partea Literară.

Despre viața curată.

Indreptar pentru tinerii culți.

de

ANTONIU SZUSZAI.

Trad. de

EMIL TATAR.

(Continuare).

Iată ce zice și teologia: căsătoria creștină dă naștere și creștere fiilor lui Dumnezeu. Se vede așadar că toate științele interesate se pleacă cu respect înaintea idealului vieții curate și în imnul de preamărire și omagiu al științelor, — tot în numele științei, resună răgușit injurăturile diabolice singur ale social-democrației. Dar mai putem vorbi de știință acolo unde mintea tace și e vorba numai de pretenziunile inimei corupte?

Statistica ne arată că numărul bărbaților și al femeilor pe pământ, este aproape egal. Adevărul acesta nici o știință nu-l poate disputa. Iar mintea sănătoasă din faptul acesta face concluzia: natura însăși îndeamnă omenimea spre monogamie, adică spre căsătorie între un bărbat și o femeie. Și dacă căsătoria se întâmplă din iubire dupăcum pretinde natura, nici vorbă nu poate fi despre despărțire. Așadar forul minții sănătoase ne spune, că „amorul liber“ nu poate eși decât din o minte scrintită și inimă stricată.

Un popor care ține despre sine că pășește în fruntea culturai, înaintea de asta cu o sută douăzeci de ani în numele rațiunii, — pe care a și înălțat-o pe altar în chipul unei fete de stradă, a detronat pe Dumnezeu mai întâiu din inima sa, apoi din instituțiunile publice ale sale. Nelegiuirile înfricoșate săvârșite sub domnia rațiunii au umplut de groază o lume întreagă și însuș poporul fanatic, îngrozit de infamiile ce s'au comis în numele rațiunii, au pretins domnia lui Dumnezău. Dacă va succede cândva revoluția sperată de socialdemocrați și se va realiza „amorul liber“, în cazul acela, nu va domni mintea ci trupul și nelegiuirile și nedreptățile strigătoare la cer din revoluția franceză, vor trebui să se ascundă față de ceea ce comise de stăpânirea nouă de trup. Aceasta ar însemna abisul cel mai de jos al omenimei, de unde mai jos nu s'ar putea degrada. Stăpânia neînfrântă a trupului ar îneca omenimea nu în sânge ci într'o mare de murdărie.

Și când istoria culturală a veacurilor venitoare, va ținea judecată asupra concepției morale a secolului nostru, va socoti de bună seamă ca o lipsă mare a simțului moral, că în acest veac al lumii s'a putut enunța fraza atât de infamă a amorului liber, fără de nici o rușine sau pericolu de a fi bătut cu pietrii.

Trebue să fixăm încă de pe acum, ca un fapt deosebit, că între legile țării noastre este un paragraf, care oprește „să agite cineva contra instituției de drept a căsătoriei“.

Invățăturile social-democrate răstoarnă din temelii instituția de drept a căsătoriei, și curios, că până acum nici nu-i socialdemocrat, nu i-sa întâmplat pentru aceasta agitație, nici cea mai mică neplăcere. Ori poate este iertat agitația în numele științei? Nu-mi vine să cred, că puterea statului ar suferi, ca cineva să țină cursuri și să instrueze cum trebuie folosite rezultatele fizicii și ale chimiei la spargeri. Și numai simpla amintire a „amorului liber“, produce daune nespuse morali, prin tâmpirea simțului moral în sinul poporului.

11. Ispita sub masca științei medicale.

Dintre toți ramii științei profane, știința medicală este aceea, care are mai mare influență asupra vieții siguraticilor și popoarelor. Sănătatea ce aproape se confundă cu viața, este un bun ce nu se poate prețui. Și fiindcă Creatorul ne-o dă deodată cu viața, oamenii cei mai mulți nu știu prețui darul gratuit al naturii, atunci numai ajung să înțeleagă valoarea sănătății, când au pierdut-o; atunci se înțelege că promit marea cu sarea, numai să și o poată recăștiga. De aici se explică, că medicii, cari au ca chemare recăștigarea sănătății, au mare vază înaintea oamenilor suferinzi. În familiile de domni, medicul e suprema autoritate, dela care nu se dă apelată. „Medicul mi-a ordonat“ cuvintele aceste formează la tot cazul un argument decizător, față de care înceată orice rezonare. Medicii poruncesc chiar și aceluia, cărora nime nu le poate da porunci: regii și împărații puternici, se supun mai bine doctorilor, decât chiar lui Dumnezeu. De altcum, de faptul acesta, nici nu se minunează acela care știe, că oamenii se tem mai tare de moarte, decât de iad.

Nici prin minte nu-mi trece să iau lupta față de autoritatea cea mare a medicilor când însăși sf. Scriptură ne face atenți să cinstim pe medici; ba din contra, în diferite rânduri însumi am sărit în apărarea medicilor, contra atacurilor celor nepricepuți. De altă parte, sum silit să arăt, că medicii pot produce pagube grozave, când abuzează de încrederea cu care i-a onorat oamenii. Afiam apoi oameni serioși ca Björnson, Paulsen, Payot, cari nu sunt nici preoți nici chiar catolici, cari fac atenți pe oameni, că se găsesc și medici de acela fără conștiință, cari abuzează de autoritatea lor cea mare și de știința medicală. Numai așa se poate explica, cum a putut prinde rădăcini așa de adânci în clasele culte, credința aceea greșită, că abnegațiunea e stricăcioasă sănătății.

E adevăr vechiu, că aceea ce omul doarește foarte tare, ușor o și crede. Celui care pune sub jugul senzualizmului, îi sună în urechi ca o muzică plăentă, zicala, că viața curată e stricăcioasă, fiindcă păcătosul prin aceasta își vede acoperit păcatul său. Dispoziția aceasta sufletească ne dă să înțelegem, cum s'a putut lăși și primi eroarea aceasta în cercuri așa de largi. Imprejurarea aceasta nici decum nu poate absolve de sub răspunderea gravă, pe o clasă anumită a medicilor, fiindcă fără concursul lor, părerea aceasta primejdioasă, nu s'ar fi putut susține. După părerea mea, dintre toate cauzele externe, cari promovează și întărește senzualizmul, seducătorul și amăgitorul cel mai primejdios, e părerea aceea îmbrăcată cu autoritate medicală, că abstenența e stricăcioasă sănătății; și de aceea fie-care medic cu su-

flet are datorință sfântă, ca minciuna asta obraznică, ce nimicește și ruinează mai tare ca colera, să se descopere și să se facă neprimejdioasă. Știința de specialitate totdeauna e în pericolu de a deveni unilaterale și pre-ocupată.

Profesorul de fizică crede, că fizica e osia pământului, de altă parte profesorul de istorie, numai acest studiu îl ține demn de studiat, savantul ce se pierde cu ajutorul microscopelor în studierea lumii nevăzute de ochi liberi, numai aceasta o socotește vrednică de admirațiune. Medicul care studiază numai trupul e în pericolu de aș uita și de suflet și de om: pentru el are însămnătate numai el și sănătatea trupului, precând sufletul, morala, Dumnezeu, eternitatea, sunt tot atâtea lucruri imponderabile pentru el. Și dacă mai adaugem, că foarte mulți medici moderni sunt darviniști, îndată înțelegem ușurătatea și lipsa de conștiință, cu cari dau tinerimii astfel de sfaturi primejdioase. Eu sum de părerea, că societatea are drept a pretinde credință dela medici, motivul este, fiindcă în mâinile medicilor e depusă o putere atât de mare, într'atâta se amestecă în viața familiilor, unde mai punem, că activitatea lor, chiar din firea lucrului, se poate controla așa de puțin, încât numai conștiința medicului poate da garanță și poate liniști societatea. Așa numita onoare, aici nu plătește nimic. Dacă medicul nu crede, că de asupra noastră este un Dumnezeu atotștiutor, care va cere odată seamă de toate faptele lui, societatea nu are garanță sigură de a se încrede în medic. Va zice careva: acolo e jurământul oficios! Jurământul numai atunci ne poate liniști, când cel-ce face jurământ crede cu tărie, că este Dumnezeu, care pedepsește abuzul ce se face cu jurământul. E slabă mângâierea, că sunt rari oamenii cari să fie necredincioși din convingere științifică, când numărul necredincioșilor practici, cari nu se interesează de Dumnezeu și condamnare, e nenumărat. Garanță și încredere deplină ne poate da numai medicul care e credincios în praxă, așa dară în fapte. Fiind aici vorba despre credința deșartă, că viața curată e stricăcioasă, cred că e mai corect, dacă las să vorbească chiar medici-specialiști.

Profesorul de medicină Eulenburg trage la indoială, că cineva pe lângă un mod de trai cuminte, numai în urma abnegațiunei să fi desperat, în special ca să-și fi tras boale de nervi, sau sexuale. Aserțiunile aceste ce în continuu se repetesc, impoțonate în fraze sforăitoare, le socotesc de simple palavre și vorbe goale; cei cari vorbesc astfel, ori să amestecă între cei mulți, fără să se mai cugete, să mai reflecteze, ori atunci, — și în cazul acesta e mai rău — în mod conștient se închină superstiției, ce are o grămadă de aderatori și e și comoadă. Datorința noastră este să începem lupta contra acestui prejudiciu și la tot cazul că procedura aceasta este mai deamănă de medic, decât ajutorarea statului în regularea și apărarea proștiuției. Aceste două sunt strânse în o legătură fatală; fiindcă tocmai aprobarea tacită, ori espresă, numai din partea unor laici, ci durere chiar și din partea unor medici, a părerii greșite, că abnegațiunea sau înfrânarea ar fi stricăcioasă sănătății, cauzează ravagii foarte mari în sinul tinerimii.

(Va urma.)

Maurice Maeterlinck.

Pasărea albastră.

Piesă feerică în cinci acte și zece tablouri
(Continuare).

M. Văd ceasul, dar nu și arătătorul.

T. Când va fi miezul nopții, vor trage clopotele. Și încă chiar acum. Auzi cum bate douăsprezece?

M. Eu vreau să mă depărtez.

T. Acum nu!

M. Ei, dar m'a cuprins o frică grozavă.

T. De ce ți-e frică? Doar nui nici un năcaz.

M. Eu nu vreau să văd morții. Nu vosc să convin cu ei!

T. Bine, n'ai să-i vezi, închide-ți ochii.

M. (Își acopere capul cu o maramă). T. Nu pot! Vor ieși din groapă.

T. Nu avea teamă. Ei și dacă ies, nu stau mai mult decât câteva secunde.

M. Doar și tu tremuri! De bună seamă ne vor inspira groază horibilă.

T. Deja e vremea. Ceasul a sunat. (Urmează liniște).

M. (se alipește de T) Ies! Deja sunt afară.

T. (căutând prin iarbă) Nu sunt morții.

T a b l o u l VIII.

Țara viitorului.

[Palatul Azur, cu o încheperă uriașă, unde așteaptă copiii ce vor să se nască. Un șir nesfârșit de stâlpi împodobiți cu zefir și pietrii scumpe de o culoare albastră. Scaune de marmură și albastru jur în jur. De-a dreapta uși de opal. O mulțime de copiii îmbrăcați în haine azurii. Unii se joacă, alții aleargă și se plimbă. Printre ei apar câteva femei svelte și înalte, îmbrăcate în culoare palizie. Se par a fi ingeri. Din dreapta se apropie Tytyl, Mytyl și Lumina. Sosirea lor înfățișează mult asupra băieților, cari îi privesc cu oarecare curiozitate mare].

M. Unde a rămas Zăharul, Măța și Pănea cea bună?

Lumina. Lor le-a fost interzisă tatrarea, aici de ar cunoaște viitorul p'ar mai asculta de nime.

T. Și cănele?

L. El nu trebuie să știe ce-l așteaptă în veacurile viitoare. I-am închis în locuința subterană a bisericii.

T. Noi unde suntem?

L. În țara viitorului, în mijlocul copiilor, cari încă nu s-au născut. Și mulțumită diamantului, cu a cărui ajutor am străbătut aici, unde om nu-și poate pune piciorul. Aici se poate că vom afla pasărea albastră.

T. De sigur, că pasărea încă va fi albastră, doar aici totul are culoare albastră. (Privește în jur) Doamne ce frumos e aici totul!

L. Uite câțiva băieți aleargă la tine.

T. Doar sunt mănioși?

L. Ba nu, vezi că zimbesc. Ei sunt surzi.

Copiii albaștrii (se adună tot mai mulți) Uite, uite, priviți la vietățile mici.

T. Pentru ce ne zic mici vietăți?

L. Pentru că ei nu trăesc încă.

T. Dar ce fac?

L. Așteaptă ora când au să se nască.

T. Ora când să se nască?

L. Da! Unii dintre ei vor fi buni. Aici așteaptă până le vine și lor rândul. Când tătănii și mamele își doresc băieți, deschid numai ușa din dreapta și copilașii coboară de acolo.

T. Ce mulți sunt!

L. Sunt și mai mulți, dar de aici nu poți să-i vezi. Sunt de ajuns la toți, până când va ținea lumea. Nu există om, care să-i știe numără.

T. Dar figurile acelea mari și albastre ce sunt?

L. Nu se știe sigur. Spun că ar fi păzitori. Nici nu-i permis să vorbești cu ei.

T. Pentru ce nu?

L. Căci acesta e secretul Pământului.

T. Cu copii poți să vorbești?

L. Poți, mergi și le fă cunoștință. Uite aici este unul, care-i mai curios decât ceilalți. Mergi și vorbește cu el.

T. Ce să-i zic?

L. Ce vrei, închipueșteți că ai vorbi cu un alt prieten al tău.

T. Pot să dau și mâna cu el?

L. Poți nu avea teamă. Mergi și nu face așa o față desperată. Vă las singuri, atunci vei face cunoștință mai ușor. Și de altcum am să vorbesc ceva cu figura aceea de femeie albastră.

T. (Se apropie de băiat și întinde mâna) Servus! (Se atinge cu mâna de hainele lui) Ce-i asta?

Copilul (serios pune mâna pe pălăria lui T.) Dar asta?

T. Aceasta? Pălăria mea. Tu n'ai pălărie?

Copilul. N'am. Ce scop are pălăria?

T. Saluți cu ia și zici „bună dimineața“. Apoi o folosești când e frig.

Copilul. Ce-i aceia „frig“?

T. Când omul tremură și involuntar zice br. br. și își suflă în degete, iar cu mâna face așa (dă cu mâna făcând mișcări gimnastice).

Copilul. Și pe pământ e frig?

T. Sigur, mai ales iarna, când în cup-tor nu-i foc.

C. Și pentru ce nu fac foc?

T. Căci costă mult și lemnele se vând pe bani scumpi.

C. Ce-s aceia banii?

T. Bani? Materia cu ce plătesc.

C. Intr'adevăr?

T. Și sunt unii cari au bani, alții cari nu.

C. Aceia cari n'au pentru ce nu au?

T. Pentru că sunt săraci. Tu ești avut? Ce vrăstă ai?

C. Mă voi naște nu peste mult. Peste vre-o doisprezece ani. Spune bine-i a te naște.

T. Minunat.

C. Tu cum te-ai născut.

T. Nu-mi mai aduc aminte. A fost foarte de mult.

C. Spune e frumos Pământul și Vie-tătorii?

T. Destul de frumos. Sunt paseri, jucării, prăjituri. Unii dispun de toate bună-tățile, alții n'au nimic, dar aceia, cari nu se uită cu milă la aceia cari au din belșug totul.

C. Nouă ni-se spune, că mamele ne

așteaptă înaintea ușilor. Așa sunt de bune mamele? spune sincer.

T. Cred. Ele sunt celea mai bune în toată lumea. Chiar și bunicele, numai cât ele mor repede.

C. Mor? Cei aceea?

T. Int'o seară se depărtează și nu se mai întorc.

C. Pentru ce?

T. Asta nu se știe. Doar poate că sunt întristate.

C. A ta s'a depărtat deja?

T. Bunica?

C. Bunica, ori mama ta, ieu nu știu.

T. Asta nu-i tot una. Întâi mor bunicele. Bunica mea a fost o femeie foarte bună.

C. Ce ai cu ochii? Pentru ce curg din ei mărghăritare?

T. Nu sunt mărghăritare acelea.

C. Fără?

T. Nimic. M'au surprins albastrul cel mult de aici.

C. Aste cum le chiami?

T. Ce?

C. Aste ce curg din ochii tăi acum când vorbești de bunica ta?

T. Da, dar numai când plângem.

C. A plânge? Dar asta cei? Și oameni s'au îndatinat a plânge des?

T. Copiii nu, fără numai fetițele. Aici nu plâng niciodată?

C. Așa cred, nu știu sigur.

T. Bine, colo jos vei învăța-o și asta. Tu cu ce te-ai îndatinat să te joci? Cu ari-pele aste mari și albastre. De altcum ce sunt acestea?

C. O invenție pe care o voi duce cu mine și colo jos.

T. Ce invenție? Doar ai inventat ceva?

C. De sigur. Doar nu știi? De voi ajunge pe pământ voi inventa totul ce-mi procură fericirea.

T. Asta va fi ceva de ale mâncării?

C. De unde.

T. Durere.

C. Deja de zile mă cuget la asta. Aproape am terminat. Vrei să vezi?

T. Da unde?

C. Acolo, se poate vedea și de aici. Acolo între stâlpii aceia albaștrii.

Al doilea copil albastru (se apropie de T. și-l prinde de mână) Nu privești și invenția mea?

T. Ba da. Ce-i aceea?

(Va urma).

BIBLIOGRAFIE.

A apărut: *Acatistul* și se vinde legătura simplă frco . . . 1 cor. 10 fil.
" cu foi aurite în pânză 1 " 60 "
" în piele bordo frco 6 " 20 "
" în celuloid cu cruce frco 5 " 20 "
Librăria Seminarială Blaj—Balázsalva.

Propise de caligrafie pentru esamene — 100 bucăți cor. 130 — frco.

La Librăria sem. Blaj.

